

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

Leto XXIX. - Štev. 7

T R S T - 29. julija 1977

150 lir

**Udeležite se festivalov
komunističnega tiska
od 29. do 31. julija
v Gabrovcu pri Zgoniku
od 5. do 7. avgusta
v Petjaku pri Špetru**

Po sklepih plenuma CK in CKK KPI

Komunisti nismo naivni

Iz poročila tov. G. Rossettija za tržaški pokrajinski komite

Podpis in izglasovanje programskega sporazuma med šestimi demokratičnimi strankami je na svoji redni seji obravnaval tudi najvišji organ naše partije: plenum centralnega komiteja in centralne kontrolne komisije KPI. V svojem poročilu je tovariš Gerardo Chiaromonte v imenu vodstva in tajništva predlagal mobilizacijo javnega mnenja, ki naj s pritiskom in družbenimi boji vsili izvajanje dogovorjenih programskih točk in tako ustvari pogoje za nove korake naprej na poti pravega zgodovinskega zasuka v italijanski politiki, se pravi oblikovanja vlade demokratične enotnosti in vstopom KPI v vlado.

O zasedanju plenuma CK in CKK KPI je na seji tržaškega pokrajinskega komiteja partije poročal tovariš Giorgio Rossetti, član CKK KPI.

Programski sporazum je pomemben dogodek, vendar je prav, da ga realistično vrednotimo in to brez pretiravanj, obenem pa tudi mimo vsakega podcenjevanja. Sporazum o nekaterih temeljnih točkah italijanskega družbenega življenja je lahko zgodovinsko pomemben dogodek, ni pa še rečeno, da je to postal v trenutku podpisa. Zgodovinsko bo brez dvoma uresničenje teh točk, če bo do tega prišlo v predvidenem roku.

Program določa namreč globoke reforme na področju državne uprave in krajevnih ustanov, šole in univerze, gospodarstva, zaščite demokratičnega reda.

Do podpisa skupnega programa ni prišlo samo po štirih mesecih pogajanj, pač pa predvsem zaradi tega, ker so "vrhovi" strank čutili, da se na bazi nekaj premika. Povsod, v šolah, v sindikatih, tovarnah, v občinah in deželah so prihajale do izraza enotne težnje, večje sodelovanje med protifašističnimi silami, čedalje večje zbliževanje spričo razkroje-

valnih pojavov v družbi. Te težnje niso v celoti vplivale na vodstva strank, predvsem demokrščanske. Plod tega razmerja in vendar tudi spoznanja nujnosti zbliževanja za skupno akcijo, ki naj prepreči propad italijanske družbe in konec demokratične republike, je programski sporazum.

Mnogi so se spraševali, kako bo mogoče dogovorjene točke sporazuma uresničevati. Če je kdo mislil, da bo vse to neboleče in da bo javno mnenje lahko

slonelo na oknu in opazovalo, kako se premikajo parlamentarni vrhovi, se je bridko zmotil. Primeri zakona o pravičnih stanarinah, oziroma zakona o prenosu pristojnosti od države na dežele, nam najbolje pričajo o tem, da se KD ni spremenila in da je ne povsem ravnodušno sprejela podpis sporazuma, sedaj pa se bo upirala ga uresničiti v celoti. Vemo, kaj je KD in kakšne sile delujejo znotraj nje. Brez te stranke, ki je tudi 20. junija lani

(Nadaljevanje na 8. strani)

Znak prisotnosti KPI v kulturnem in političnem življenju Nadiških dolin

Prvi praznik komunističnega tiska v Nadiških dolinah je bil organiziran leta 1974 v Ažli. Pripravili so ga predvsem mladi komunisti. S to pobudo so hoteli nadaljevati bitko, ki se je začela s protifašističnim in osvobodilnim bojem, bitko za priznanje in zaščito slovenske narodnostne skupnosti, bitko proti vojaškim služnostim, proti izseljevanju, proti brezposelnosti.

Ta bitka je v Nadiških dolinah doživela tudi trenutke hudih političnih spopadov in celo trenutke nasilne in oborožene represije proti tistim skupinam slovenskih komunistov, ki so bili vključeni v odporiško gibanje; ne smemo pozabiti, da sta strategiji hladne vojne in napetosti bili preizkušeni prav v Nadiških dolinah, kjer sta se pojavili z vrsto nezasišanih dejanj.

Tudi zarez, ki jo je v komunistično gibanje prineslo leto 1948, je imela tragične politične posledice; takratni psihološki položaj se je obdržal vrsto let.

Kot v vsej Italiji, tako tudi v Nadiških dolinah pomenijo leta 1974-75-76 nastajanje novih, nezadržnih procesov: referendum o razporoki, upravne in zadnje politične volitve so pokazali, da KPI vse bolj izstopa kot pozitivna politična sila.

Upravne volitve, pri katerih je uspelo ustvariti široka zavezništva, ki v preteklosti niso bila uresničena, so privedle KPI v vrste večine v nekaterih občinah. V gorski skupnosti je nastala svetovalska skupina KPI, ki zavzema enotna stališča z ostalimi levičarskimi skupinami, ki so vse v opoziciji. Politične volitve so privedle KPI na mesto druge stranke. Stare bitke so torej privedle do prvih sadov. Predvsem pri ustvarjanju enotnosti smo dosegli pomembne rezultate, na katere bi še pred kratkim ne mogli misliti.

Pri upravljanju teritorija, pri programih gorske skupnosti, pri vprašanju obnove

PAVEL PETRICIG

(Nadaljevanje na 8. strani)

Prihodnja redna številka **DELA**
bo izšla v prvi polovici sep-
tembra

Uredništvo

Premagati centralizem in ustvariti resnično demokratično državo

Po zelo dolgi in zapleteni ter živahni razpravi, ki je trajala več mesecev, je bil, končno, odobren odlok, s katerim se decentralizirajo državne pristojnosti in jih izročajo deželam in krajevnim ustanovam.

Gre za zelo važen in pomemben dogodek, ki predstavlja pravo prelomnico v zgodovini Italije in ki postavlja pogoje za stvarno in dokončno zrušenje starega pojmovanja birokratskega in centralističnega načina vodenja države.

Nad pojmom osredotočenja državnih pristojnosti, je prevladal pojem njihovega zblizanja z državljanji.

Tako se končno začneta izvajati važna člena, 117. in 118., ki ju predvideva republiška ustava.

Čeprav ni vse teklo tako, kakor smo si komunisti želeli in pričakovali (tudi če je bilo treba premostiti določena trdovratna stališča nekaterih krogov in ljudi, ki so se krčevito upirali popolnemu upoštevanju vsebine in duha omenjenih členov, tudi če smo prepričani, da se bo morala demokratična in napredna javnost stalno zavzemati in skrbeti, da se bo dekret uresničil v predvidenih rokih in v vseh njegovih členih) je dogodek vendar velikega pomena.

Gre namreč za korak naprej v konkretnem izvajanju ustave, ki je vso povojno dobo bilo zelo počasno. Ne smemo pozabiti s kakšno težavo so se mogle, na primer, končno ustanoviti dežele z rednim statutom in kakšne hude ovire je bilo treba premostiti, da so se omogočile dobri dve desetletji po sprejemu ustave! Ne smemo pozabiti koliko let so bile oškodovane, ker niso imele vseh pristojnosti, ki jim po ustavi pritičejo in to že od samega začetka; kako je to oviralo, da bi bolj učinkovito upravljale, (neglede na to, da se večkrat niso posluževale vseh možnosti, ki so jih imele, ali zaradi pomanjkanja politične volje, ali zaradi slabih pogojev, v katerih se nahajajo), kako je to zmanjševalo ugled teh važnih ustanov pred javnim mnenjem doma in tudi v tujini.

Zakaj so se določeni ljudje tako močno upirali odobritvi teh dekretov, in v času, ko je o njih obravnavala komisija, in od zunaj grozili, pritiskali in skušali preprečiti uresničenje ustavnih določil? To je očitno: z uresničenjem tega dekreta, se zrušijo važni centri klientelizma in oblasti poedincev, ki so držali ključne postojanske in državo tako močno oškodovali, ki so povzročili diskriminacije in nepravilnosti, obenem požrli velike kupe javnih skladov na škodo delovnega in manj premožnega ljudstva. Njihova "svetišča" razpadajo. Njihove pristojnosti sprejemajo ustanove, ki so bližje ljudstvu, ki jih državljanji morejo očitno bolje nadzorovati.

Gre za pomemben korak naprej na poti demokratičnega razvoja v državi. Ne

gre za razpad države, kakor trdijo tisti, ki se protivijo izvajanju členov 117 in 118 republiške ustave in uresničenju odlokov o decentralizaciji državnih pristojnosti. Gre za njeno prenovitev in okrepitev, za njeno modernizacijo potom pluralističnega donosa, ki se izraža v deležu dežel in krajevnih uprav. Danes, taka kot je, država ne odgovarja več, ne ustreza potrebam. Njeni številni aparati so veliko breme, ki preveč stanejo, ki zelo počasi poslujejo in se premikajo.

Skrajni čas je, da se razpustijo razni odseki pri ministrih in da njihove posle in pristojnosti prevzamejo dežele. Skrajni čas je, da se naloge, ki jih je ljubosumno tiščal v pesti osrednji državni aparat, izročijo deželnim avtonomijam.

Skrajni čas je, da se razpustijo deset-tisoči nepotrebnih ustanov, za katere včasih ne vemo niti kje imajo sedeže in kdo so njihovi voditelji, a ki letno črpajo podpore iz javnih skladov!

Nujno je, da prevzamejo dežele in krajevne uprave svoje pristojnosti na področju kmetijstva, skrbstva, zavarovanja, šolstva, kulturnih dobrin, kulturnih dejavnosti itd. ter da ta področja čimprej približamo poednemu državljanu.

S temi odloki sicer omenjenih pristojnosti ne bodo še prejele dežele s posebnim statutom. Potrebni bodo posebni zakonski ukrepi. Nujno je, da se to čimprej stori. Pri tem bo pa treba upoštevati posebne značilnosti poedine dežele in še posebej, — kar se tiče onih, kjer žive narodne manjšine — to njihovo dragoceno in važno značilnost.

Te ukrepe bo morala vlada čimprej povzeti, tako kakor se je obvezala na zadnjem zasedanju komisije za deželna vprašanja, ko ji je skupina senatorjev

predložila v tej zvezi resolucijo. Dokler se to ne bo storilo, ne bomo mogli trditi, da je decentralizacija posameznih pristojnosti popolna, saj bi jih ena četrtina Italije ne bila deležna. Tudi ne bi bil možen popoln razpust onih ministrskih odsekov, ki jih dekreti v zakonu 382 določajo. Skratka: reforma na tem področju bo celotna šele tedaj, ko bo zajela vse državno področje.

Trenutek je zelo važen in je prilika, da se demokratični razvoj pomakne še dlje, da se napredne postojanke okrepijo. Zato je naloga komunistov, da nudijo svoj dragocen doprinos, da se dekreti začnejo izvajati. A potrebno je, da se vse demokratično in napredno gibanje zave, da to ni le stvar komunistov, temveč da je stvar vseh zdravih in razumnih sil v državi; obenem da izvajanje delov dekretov bo enostavnejše in lažje, ter da se bo načrt mogel uresničiti bolje, če bo demokratično gibanje enotno in aktivno sodelovalo; da bodo mogle dežele in krajevne uprave sprejeti in začeti izvajati svoje nove posle prej in bolje, če bodo uživale podporo demokratične javnosti; da se bo to moglo uresničiti za našo deželo in za ostale dežele s posebnim statutom, če bo demokratična podpora trdna in stalna. Pri vsem tem je potrebno neko novo kulturno-politično gledanje na stvari, na medstrankarske odnose ter medsebojno srečanje in soočanje na novih osnovah.

Le pod temi pogoji bomo premagali državni centralizem, birokratizem in avtoritarizem ter ustvarili novo demokratično državo, ki bo resnično in ne samo formalno osnovana na načelih ustave in demokracije, tako, kakor je bilo sklenjeno pred 30. leti!

JELKA GERBEC

V dneh od 9. do 17. julija je bil v prostorih tržaškega velesejma pokrajinski festival "L'Unita" in "Dela". Čeprav ni bilo vreme ves čas povsem naklonjeno so številne prireditve, združene z zborovanji, predavanji in debatami, uspeli. Iz podatkov, ki so jih objavili prireditelji, je razvidno, da se je festivala udeležilo nad 42.000 ljudi. Omembe vredno je dejstvo, da je na festivalu prostovoljno delalo 500 članov partije. (Na sliki: delni pogled na udeležence)

Jelka Gerbec: glasovalna izjava KPI o zakonu za obnovo Furlanije

V razpravi o zakonu za obnovo Furlanije je sodelovala tudi senatorka Jelka Gerbec in v imenu skupine dala glasovalno izjavo.

Nocoj bomo glasovali v zvezi z zakonom izrednega pomena, ki ga ljudstvo potresnega področja pričakuje z veliko nestrpnostjo. To pričakovanje je razumljivo, ker je potres tistemu ljudstvu prizadejal izredno hude rane in mu povzročil težke žrtve ter moralno in gmotno nepopisno škodo, tako poedin- cem kakor skupnosti.

Ta zakon je izrednega pomena, ker odpira novo obdobje v življenju prizadete Furlanije in Beneške Slovenije, obdobje dejanske rekonstrukcije. Brez dvoma gre za kvaliteten korak naprej.

Doslej je v zvezi s potresom izglasovala precej zakonov dežela Furlanija-Juljska krajina in nekaj jih je odobril tudi parlament.

Vendar je šlo za zakone, ki so bili sprejeti z namenom, da se premosti doba zasilnega stanja, zagamči vsakemu potre- sencu kos strehe, najnujnejše zasilne javne usluge ter da se uredijo one zasilne strukture, ki naj bi vsaj delno omogočile družbene dejavnosti in zopetno združitev skupnosti.

Toda ta zakon, ki ga bomo nocoj izglasovali postavlja osnovo za stvarno dejansko rekonstrukcijo, ne le stano- vanjskih zgradb (kar je že velikega po- mena), temveč ponovno zgradnjo proiz- valne dejavnosti. Ta zakon vsestransko načrtuje glavne strukturalne oblike te rekonstrukcije, zopetno izgradnjo pa povezuje s splošnim gospodarskim, proizvodnim, industrijskim in kmetijskim razvojem in vsestranskim so- cialnim napredkom v okviru splošne krajevne preureditve.

Ta zakon je pomemben tudi zato, ker odpira novo obdobje ne le za potresno

področje in njegovo prebivalstvo, temveč za vso deželo, ki je močno občutila posledice potresa. Brez dvoma je pre- porod prizadetih področij tesno povezan in je del splošnega preporoda Furlanije- Juljske krajine.

Obnova in preporod gospodarskih in socialnih dejavnosti porušene Furlanije prav gotovo presegata njene meje in pred- stavlja skupno z gospodarskimi pobu- dami povsem nove vrste, ki jih predvideva osimski sporazum, važen faktor za splo- šen gospodarski in socialni razvoj in pre- porod naše dežele.

Obenem bo nedvomno velikega po- mena za vso državo, ki se nahaja v težki gospodarski stiski in v znanih težavah na področju socialnih struktur in uslug.

Poleg tega gre poudariti da se zakon o obnovi potresnih področij vključuje v perspektivo ohranitve močno oškodova- nih kulturnih dobrin in obenem v per- spektivo obrambe in ohranitve kulturnega bogastva ter etničnih značilnosti, zgodo- vinskih dobrin in tradicije, ki so živ zaklad ljudstev potresnih področij Fur- lanije in Slovenske Benečije.

Ta zakon moramo smatrati kot napotilo, da se v okviru rekonstrukcije upošteva nujnost, da se narodne skup- nosti zopet združijo in povežejo v prvotni obliki (seveda kolikor se da) ter da se na ta način omogoči razvoj furlanske in slovenske narodnostne skupnosti.

Upoštevati je treba namreč, da ko je kateri koli narod razdrobljen in terito- rialno raztresen, je neizbežno zapisan asimilaciji. Dočim če ostane tudi terito- rialno združen na določenih področjih ima brez dvoma možnost, da se skupno udeležuje, da rabi svoj jezik, da bogati in razvija svoje kulturne in jezikovne značil- nosti.

S tem, da se v prvem členu tega zakona poudarja to dejstvo, parlament

nudi očiten dokaz ne le moralne in politične občutljivosti, temveč tudi kon- kreten dokaz izvajanja demokracije in ustavnih načel.

Zakon bi prav gotovo mogel biti boljši. Mnogi senatorji so v svojih posegih že ugotovili raznovrstne pomanjkljivosti. Za- kon bi mogel nedvomno bolje in ustrez- neje odgovarjati potrebam prizadetega prebivalstva.

Vendar je treba poudariti, da je sad skupnega prizadevanja, skupne po- globljene razprave in resnega, podrobnega enotnega dela in sodelovanja demokra- tičnih političnih sil. Zakon je sad med- sebojnega iskrenega in lojalnega, večkrat tudi živahnega soočanja, obenem je dokaz, da je mogoče, ko prevladata dobra volja in treznost, s skupnimi napori doseči trezne in učinkovite skupne rešitve. Zakon je sad skupnega priza- devanja javnih upraviteljev, političnih družbenih in kulturnih sil in pred- stavnihstev Furlanije-Juljske krajine.

Zato, čeprav beležimo določene poma- njkljivosti (ki jih bomo mogli premostiti, ko bomo posamezna vprašanja v bodoče poglobili), je nujno potrebno, da se zakon začne nemudoma izvajati, da nemudoma pristopimo k rekonstrukciji, da se takoj začnejo uporabljati nakazila, ki jih ta zakon določa.

Prizadeto ljudstvo vse to nestrpnost pri- čakuje.

Pomnimo, koliko je furlansko in be- neško prebivalstvo pretrpelo, za časa fašizma, koliko je žrtvovalo v odpor- ništvu, koliko je doprineslo v boju za svobodo, demokracijo, za republiko in ustavo.

Toda pomnimo tudi koliko je prestalo po vojni in koliko je pretrpelo zaradi zgrešenih ekonomskih in socialnih izbir, ko se je moralo soočiti z velikim po- manjkanjem ali izbrati težko pot emigra- cije. In še: kako je bilo junaško tudi v dneh potresa.

Začeti moramo takoj z delom.

Ta zakon predvideva, da bodo dežela in krajevne ustanove poklicane da vodijo uresničenje zopetne izgradnje. To je ve- like važnosti ker spada v duh delegiranega dekreta o decentralizaciji državnega aparata in izročitvi deželam in krajevnim avtonomijam nove naloge.

Te ustanove bodo protagonisti rekon- strukcije, kakor je pravilno rekel tudi tov. Bacicchi. A glavni protagonist med osta- limi in prava gonilna sila bo brez dvoma ljudstvo Furlanije in Beneške Slovenije.

To bo brez dvoma olajšalo dobo zo- petne izgradnje, ko se bodo morali srečati in skupno trdno sodelovati deželni, ob- činski in drugi krajevni upravitelji, poli- tične sile, sindikalni predstavniki, druge družbene in kulturne ustanove in gospo- darski operaterji.

S tem napovedujem, da bo skupina KPI v senatu glasovala za zakon o pre- porodu potresnih področij Furlanije - Juljske krajine.

Na tržaškem pokrajinskem festivalu "l'Unità" in Dela" so nastopile številne kulturne skupine. (Na sliki: ena izmed skupin iz Jugoslavije)

Ob razpustu ustanove ONAIRC

Odprto vprašanje otroških vrtcev

Na podlagi zakona šte. 70 iz leta 1975, ki določa, razpustitev nepotrebnih ustanov, je predsednik ministrskega sveta pripravil odlok, s katerim se koncem leta 1976-77 razpušča ustanova ONAIRC, vrtci in šole te ustanove pa preidejo v pristojnost krajevnih uprav za Gornje Padižje, dočim prehajajo v pristojnost države oni vrtci in šole, ki delujejo na področjih drugih pokrajin.

A dočim je vprašanje za Gornje Padižje lahko premostljivo, ker so tamkajšnje krajevne ustanove že več časa na delu v tej zvezi, se za deželi Veneto in predvsem Furlanijo-Julijsko krajino, (v kateri je največ zainteresiranih otrok, in sicer ikrog 14 ali 15.000), se postavlja o nemajhnih problemih.

Kot je znano, je ustanova ONAIRC nastala po volji nekdanje krajice Margherite in to ob koncu prejšnjega stoletja. Delovala je tudi za časa fašizma kot "moralna ustanova" (Ente morale), sicer pod imenom "Opera Nazionale Assistenza Italia Redenta". Po drugi svetovni vojni so oblasti njeno delovanje zopet priznale in je doslej neprekinjeno delovala, dasi-ravno na osnovi novega pravilnika in pod novim naslovom.

Njen razpust je vsa zainteresirana javnost zelo pričakovala. Posebno je bilo pričakovanje med osebjem, ki je delalo v slabih pogojih, ne da bi bilo izenačeno z osebjem občinskih in državnih vrtcev, (a je kljub temu veliko doprineslo da ne bi otroci občutili posledic položaja in da bi vrtci učinkovito poslovali).

Vendar, znano je, da je birokratska pot podobnih dekretov zelo dolga: sam prepis na "Corte dei Conti" se utegne podaljšati za mesece. Letos pa so šolske počitnice krajše in velik del državnega aparata meseca avgusta ne deluje, ker je predvsem v tistem mesecu osredotočena doba dopustov. Zato ni bilo nobenega jamstva da bi

se jeseni vrtci ONAIRC in omenjene srednje šole mogli zopet odpreti.

Zaradi tega se je začela obširna akcija, ki je zajela razne sindikalne organizacije, upravitelje javnih ustanov, parlamentarce, starše in vrtnarice ter ostalo pomožno osebje. Bilo je veliko posredovanj in pritiska in končno je vlada sprejela, da se vključi v zakon o zopetni izgradnji potresnih področij Furlanije in Veneta člen, ki v glavnem ureja odprto vprašanje. Vendar v členu, ki ga je poslanska zbornica izglasovala, so ostale nekatere nejasnosti in popolnoma se pozablja na videmsko učiteljsiše.

Zato, ko je zakon o Furlaniji prišel za odobritev v senat, so vsi senatorji Furlanije-Julijske krajine podpisali stališče in ga predložili v razpravo.

V svoji vlogi omenjeni senatorji opozarjajo na dejstvo, da v členu o vrtcih ONAIRC ni jasno ali morajo občine vseeno formalno zaprositi za zopetno odprtje vrtcev na področju njihove pristojnosti, kakor določa zakon 444, da dočim je v omenjenem členu jasno rečeno, da bo stalno osebje ostalo na prejšnjih mestih, ni isto jasno povedano tudi za ostalo (nestalno, upravno in pomožno) osebje. Končno, senatorji opozarjajo tudi na napako, da se je iz člena izpustilo videmsko učiteljsiše ter pozivajo vlado, naj ukrene potrebno, da se premostijo omenjene pomanjklivosti.

V imenu vseh je vlogo orisala prva podpisnica, tov. Jelka Gerbec, ki je poudarila, da je sklep o vključitvi vprašanja vrtcev ONAIRC v omenjeni zakon za Furlanijo bistvenega pomena, vendar, da je treba premostiti ovire in omenjene napake, ter z okrožnico, naslovljeno na merodajno mesto, pojasniti, da občine niso več primorane predložiti formalnih prošenj. To bi namreč brez dvoma odvzelo dragocen čas in pretila bi nevar-

nost da ne bi vrtcev mogli odpreti pravočasno, kljub členu v zakonu za Furlanijo. Omenila je, da bi vsaka zamuda pomenila velike ovire za starše, ki delajo in ne bi vedeli komu izročiti otroke v varstvo. Obenem prav tako velike ovire bi predstavljala za otroke potresnega področja, ki živijo v utesnenih prostorih in doma ne najdejo mesta za igro in za potrebno kretanje. Vsaka zamuda bi pa še posebej oškodovala slovenske starše, ki so zaposleni in ki bi bili prisiljeni otroke vpisati v italijanske vrtce, kar bi pomenilo nemajhne težave za malčke, a tudi očitno narodno škodo za manjšino.

Kar se tiče osebja, je tov. Gerbčeva rekla, da mu je treba zajamčiti prejšnje mesto, ker dobro pozna otroke. Poudarila je, da v mnogih primerih je osebje doživelo učinke potresa tako kot otroci, da zato otroke bolje razume in pozna kar je velikega psihološkega pomena. Še posebej je važno, da slovensko osebje ostane na svojih prejšnjih mestih ter ne zapusti otrok, ki jih prav tako že pozna.

Tako poročevalec, senator Ripamonti, kakor predstavnica vlade, senatorka in podtajnica ministrstva za javno vzgojo, Falcucci, sta priznala, da imajo omenjena vprašanja osnovo in da bo treba stvar urediti. Senatorica Falcucci je izrecno izjavila, da se vlada obvezuje povzeti potrebne ukrepe za premostitev odprtih vprašanj.

V spomin

Ivo Pertot

Iz Nabežine so nam poslali naslednji dopis:

V torek, 12. julija smo pokopali v Nabežini tovariša Ivota Pertota - Basovega, ki je preminil med nesrečo na obalni cesti.

Pogreba se je udeležila velika množica prijateljev in tovarišev, kar dokazuje velik ugled, ki ga je užival pokojni Ivo.

Še posebno smo ga cenili kot partizana in komunista, kot delavnega in skrbnega gospodarja, kot zvestega in požrtvovalnega borca za delavske in narodnostne pravice.

Ohranili ga bomo v trajnem spominu.

Kulturni mentor «Mladike»

V dneh, ko je Fulvio Tomizza prejemal nagrado "Strega" za svoj roman, v katerem opisuje sožitje treh narodov v naših krajih in istrskem zaledju, je tržaška katoliška "Mladika" opozorila slovensko javnost na "izobraženca", ki je vreden vse naše pozornosti zaradi svojega antikom-formizma. Njegove misli "Mladika" objavlja v mastnem tisku z naslovom "Kultura je vedno opozicijska".

Hudimana, pa morda niso odkrili kakega komunista ali radikalca? Kaj še. Izobraženec je nič manj kot Alfeo Mizzau, deželni odbornik za šolstvo in prosvetne dejavnosti, znan kot voditelj desničarske reakcije v KD. Mizzau je torej tisti, ki meni, da je slovenščina "parlata" in se je do zadnjega boril in zmagal v bitki proti ustanovitvi slovenskega okraja. Kako globoko izobražensko in antikom-

formistično je utemeljil svoj "NE" slovenskemu šolskemu okraju bo lahko svojim volilcem povedal kar dr. Štoka, ki ga je zavzeto poslušal in si verjetno želel, da bi se tiskarski stroj pokvaril in preprečil, vsaj do dopusta, izid "Mladike".

Zlobni jeziki trdijo, da bo Mizzau, ki je odbornik za kulturo, pozdravil simpozij "Draga" in da je morda iz njegovega odborništva kanilo kaj tudi v blagajno kulturnega kroga, kamor spada "Mladika".

Tako pravijo zlobni jeziki. Mi ugotavljamo samo, da "pecunia non olet" in da bi nam Mizzau moral hudičevo drago plačati, če bi hotel, da bi mu na štiri oči, brez prič, v temni sobi brez oken, priznali, da ima vendar osnovno izobrazbo.

II. mednarodni partizanski tabor v Bazovici

Drugi mednarodni partizanski tabor, ki sta ga organizirala Zveza partizanov tržaške pokrajine in Tržaški partizanski pevski zbor, je bil mogočna protifašistična manifestacija in obenem tudi manifestacija bratstva med narodi. Na prireditvah, ki so bile v Bazovici v soboto 23. in v nedeljo, 24. julija, so nastopili: godba na pihala "Natale Kolarič" od Korošcev, moški pevski zbor "Vesna" iz Križa, moški pevski zbor "Ernesto Grion" iz Tržiča, igralci RAI-TV in tržaškega Stalnega slovenskega gledališča in, seveda, Tržaški partizanski pevski zbor. Celoten spored je bil skrbno izdelan.

Zelo pomembno je tudi to, da je pri partizanskem slavu sodelovala tudi mladina. Že na predvečer so krenile na pot štafete, ki so se ustavile in pokonile spominu padlim ob spominskih obeležjih od samega središča Trsta pa do Miljskih hribov in devinsko-nabrežinske občine. Prav tako je bila na sporedu kolesarska dirka za pokal "Lorenzi - Močilnik".

Na osrednji prireditvi, ki je bila v nedeljo popoldne sta govorila najprej predstavnik pokrajinskega vodstva partizanske zveze ANPI iz Trsta, podpredsednik Dušan Košuta in predsednik Arturo Calabria, glavna govornika pa sta bila tovariša Janko Rudolf, predsednik Zveze združenj borcev NOV Slovenije, in Arrigo Boldrini, predsednik vsedržavne zveze partizanov Italije - ANPI.

Tovariš Janko Rudolf je med drugim poudaril naslednje:

- Tradicije osvobodilne borbe in revolucije masovno sprejema naša mlada generacija kot svoje z jasno zavestjo, da je tisto, kar je bilo s tolikimi žrtvami priporjeno, treba tudi danes čuvati. Tako se tudi jugoslovanski borci vključujemo v vsa tista prizadevanja bivših borcev širom Evrope in širom vsega sveta, ki stremijo za napredkom in demokracijo, za pravičnejše odnose med ljudmi in državami, ki se borijo zoper ostanek povampirjenega fašizma in nacizma ter zoper vse druge oblike zatiranja, izkoriščanja, rasnega in drugega razlikovanja, in tem osvobodilnim in proti imperialističnim gibanjem, od Vietnama pa do Čila, smo jugoslovanski borci dajali dosledno moralno in materialno pomoč.

Jugoslovanski borci prav zato dosledno podpiramo prizadevanja naše države v gibanju neuvršenih, ker smatramo, da je to gibanje tista sila, ki postaja v današnjem svetu pomembna in spoštovana moč, vest človeštva zoper nadvlado velikih, za neodvisnost, samostojnost in suverenost vseh narodov, ne glede na število, barvo kože, politično, versko ali kakršno koli drugo pripadnost. To še toliko bolj, ker imamo opravka celo v našem bližnjem sosodstvu, na Koroškem, s povampirjenimi ostanki nacizma in velikomestnega šovinizma, saj nam razstreljujejo spomenike partizanskim borcem, padlim za našo svobodo in tudi za demokratično Avstrijo. Marsikje imamo opravka s prikrito ali celo odkrito podporo ostankom ekstremne politične emigracije, nekdanjim sodelavcem fašizma

in nacizma, ki so se udinjali novim gospodarjem in ki jim nobeno sredstvo ni preveč, če gre za to, da poskušajo škodovati socialistični Jugoslaviji.

Tov. Rudolf je zatem govoril o odnosih med Jugoslavijo in Italijo. Izrazil je zadovoljstvo, da so ti odnosi dobri, da so bila dokončno rešena vprašanja državnih meja. Med drugim je poudaril, da je meddržavni sporazum tudi rezultat skupnega boja jugoslovanskih in italijanskih partizanov, kajti "oboji smo v skupnem boju dali tudi mnogo človeških življenj in grobovi padlih borcev obeh narodnosti, ki so marsikje skupni, pričajo o tem, kako trdna je vez, ki se je rodila iz skupne borbe za svobodo, demokracijo in mir v svetu".

Tov. Boldrini je poudaril, med drugim, zlasti naslednje:

"Na tem mestu se spominjamo 50-letnice ustanovitve zloglasnega posebnega fašističnega sodišča, ki je obsodilo tudi številne tukajšnje protifašiste, spominjamo se 25. julija 1943, to je obletnice padca fašističnega režima v Italiji, ene izmed pomembnih etap našega boja za svobodo, spominjamo se tudi težkih bojov in žrtev, ki smo jih utrpeli v skupnem boju proti nacifašizmu. V tem velikem boju proti nacifašizmu smo se srečali, se borili, ne glede na narodnost, na politično ali versko prepričanje, in v njem se je skoval veliki pakt bratstva med nami, bratstva med vsemi svobodoljubnimi narodi.

Deset let je minilo od tedaj, ko smo se zbrali prav tu v Bazovici na prvem mednarodnem partizanskem shodu, ki se je odvijal v času hude napetosti tako pri nas kot v svetu. Od tedaj se je marsikaj spremenilo tako pri nas kot v svetu in storjeni so bili pomembni koraki naprej, vendar pa še vedno položaj ni povsem jasn in tak, da bi lahko bili brez skrbi.

Obstajajo še vedno žarišča napetosti in prav to terja od nas nenehno budnost, nenehno zavzemanje za ohranitev demokratičnih pridobitev, nenehno zavzemanje za svobodo in za to, da rešimo številna druga vprašanja družbe.

Res je, da so bili v Italiji sprejeti številni zakoni, toda to še ni dovolj: naša dolžnost je, da se nenehno zavzemamo za to, da se določila zakonov tudi izvajajo".

Tov. Boldrini je zatem obširneje obravnaval razne italijanske in mednarodne probleme. Ko je govoril o sedanjih odnosih med Italijo in Jugoslavijo, je, med drugim, poudaril pomen sporazuma, ki je bil podpisan v Osimu. S sklenitvijo tega sporazuma, tako je dalje podčrtal govornik, je bil storjen zelo pomemben korak naprej v korist miru in sodelovanja. Podčrtal je tudi, da različen jezik, različna kultura in šege niso in ne morejo biti element ločevanja med narodi in državami, temveč element, ki združenje in ki ga je treba čuvati.

"Res je, kot je dejal tov. Rudolf, za dosego sporazuma, ki je bil sklenjen v Osimu, smo skupaj delovali, tudi v težkih obdobjih ločevanja, sredi hladne vojne in mednarodne napetosti, tudi v času, ko uradna diplomacija ni stopala naprej. Tudi tedaj smo bili mi partizani ambasadorji miru in sožitja med narodi".

Zatem je tovariš Boldrini govoril o pomenu, ki ga ima beograjsko srečanje. Med drugim je poudaril, da je to srečanje "preizkusni kamen za uresničevanje sklepov, ki so bili sprejeti na konferenci v Helsinkih". Omenil je odprta vprašanja človekovih pravic, vprašanja oboroževanja, eksplozivnega položaja, ki še traja na nekaterih področjih Sredozemlja in na Bližnjem vzhodu. Svoj govor je tovariš Boldrini zaključil s pozivom k budnosti, k nenehnemu zavzemanju za dokončnem poraz temnih sil reakcije in ostankov fašizma.

Tržaški partizanski pevski zbor in orkester

Inflacija, recesija, brezposelnost

Giorgio Napolitano

Verjamemo v pomen in koristnost izmenjave informacij in izkušenj komunističnih partij zahodne Evrope ne samo zaradi vzajemnega spoznavanja različnih nacionalnih razmer in stališč posameznih partij, temveč tudi zaradi ugotavljanja skupnih potez in splošnih teženj, ki jih kaže gospodarski in družbeni razvoj kapitalistične Evrope, ter problemov, ki izvirajo iz delavskega gibanja. Zaradi take analize in obdelave problemov bomo kot komunisti — z lastnimi stališči — bolje sodelovali v razpravi o krizi in o načinu, kako bi našli napreden izhod iz nje.

V to razpravo o krizi, o vprašanju naraščajoče brezposelnosti in o perspektivah za gospodarski razvoj so se vključile tudi druge sindikalne in politične sile tega dela Evrope; moramo se soočiti s stališči, ki prihajajo z drugih področij leve in delavskega in demokratičnega gibanja, kot na primer s strani partij socialistične internacionale, ter si prizadevati za omogočanje čim širše in učinkovite solidarnosti med delavci vseh kapitalističnih držav Evrope.

Mislimo, da vsi dobro vemo, kakšne spremembe so nastale v kapitalističnih državah in v mednarodnih odnosih. Prav poseben profil je dobila kriza plačilnih sistemov in mednarodnih monetarnih odnosov in pa pospešeno naraščanje cen, ki se je začelo že leta 1972 in ga je močno okrepilo zvišanje cene naftnih izdelkov po arabsko-izraelski vojni leta 1973.

Stopnja inflacije je bila v času dveh let (med letoma 1973 in 1975) v deželah OECD povprečno 26%; leta 1976 se je zaradi restriktivne politike znižala, vendar samo v nekaterih državah.

Industrijska proizvodnja je leta 1974 stagnirala, leta 1975 pa je padla za 10%; leta 1976 se je nekoliko povečala, ne da bi se pri tem zmanjšala brezposelnost.

Zaposlenost v predelovalni industriji se je v ZDA med letoma 1973 do 1976 zmanjšala za okrog 6%; za 8% na Japonskem in za 11% v Zvezni republiki Nemčiji; v deželah OECD je brezposelnost zdaj dosegla 16 milijonov oseb, od teh je 40% mladih, ki so stari manj kot 25 let.

Leta 1976 je mednarodna trgovinska izmenjava narasla za 11% vendar so se neravnovesja med plačilnimi bilancami držav s presežkom in držav s primanjkljajem še zaostri.

V bližnji prihodnosti je nekaj velikih neznank; zveza med pojavom inflacije in pojavi recesije ter problemom brezposelnosti postaja vedno tesnejša.

Razvoj položaja v Italiji sodi v ta okvir, seveda s svojimi značilnostmi. Mehanizem gospodarskega razvoja, ki je učinkovito deloval v 50. in 60. letih, je zajela globoka kriza. Pri tem ne smemo prikrivati dejstva — in kar zadeva nas, ga tudi ne prikrivamo — da je k zaostrovanju te krize prispevala — poleg zunanjih vzrokov ter zmot in dege-

neriranost vladnih politik, ki jih vodi krščanska demokracija.

Od jeseni leta 1969 so ta prizadevanja porušila enega od stebrov starega razvojnega mehanizma, namreč nizke plače in obširni nenadzorovani vpliv, ki so ga imeli nekoč delodajalci na področju izkoriščanja in uporabe delovne sile.

Dosežki italijanskega delavskega gibanja v zadnjih letih so mogočni; posebno močan je bil ritem višanja mezd; zaradi novega sporazuma, ki je izpopolnil in izboljšal mehanizem gibljive lestvice, je raven prilagajanja indeksu življenjskih stroškov (torej zaščite pred inflacijo) še zrasla; zaščita plač in zaposlovanja delavcev v primeru krize se je okrepila; delavnik je bil zmanjšan; prišlo je do reforme pokojninskega sistema in tako stare kot nove pokojnine so upoštevale spremembe v ceni delovne sile in mezdah; uvedeno je bilo načelo — tudi za delavce v

državnih službah, ki so bili prej izvzeti — obnavljanja delovne pogodbe vsaka tri leta.

Do pridobitev je prišlo zaradi triletnega obnavljanja kategorije delavcev v industriji (1970-1973-1976), pa tudi s sporazumi med sindikati, delodajalci in oblastjo na podlagi sklepov podjetij in zakonov, ki jih je potrdil parlament.

„Statut o pravicah delavcev“, ki ga je sprejel parlament in je že začel veljati, je prispeval po različnih poteh k povečanju vplivnosti in pomena sindikatov pri pogajanjih; naraščajoča borbenost in enotnost delavskega gibanja ter premik v levo, ki ga je bilo opaziti v odnosih med političnimi silami, so zmanjšali manevrske možnosti podjetij, zlasti kar zadeva mobilnost delovne sile in odpuščanje, ter so zmanjšali maržo dobička.

Medtem ko se je med letoma 1973 in 1976 v drugih kapitalističnih državah

(Nadaljevanje na 7. strani)

Srečanje komunističnih partij evropskih kapitalističnih držav

V Bruslju je bilo 13. in 14. junija 1977 srečanje komunističnih partij evropskih kapitalističnih držav.

Izmenjava mnenj in izkušenj se je nanašala na boje delavskega razreda za uresničitev njegovih zahtev in globokih demokratičnih sprememb, ki naj pomagajo premostiti krizo, ki zajema vse kapitalistične države.

Ta kriza, ki ima v vsaki državi svoje značilnosti, se je močno zaostri. Veliki kapital, ki je njen poglavitni krivec, poskuša s posledicami krize vedno bolj obremeniti delovne ljudi in narode.

Kljub vsej raznolikosti položajev se leti soočajo s podobnimi velikimi problemi. Inflacija ogroža kupno moč množic delovnih ljudi. Naraščanje brezposelnosti spravlja milijone delavcev in njihove družine v dramatičen položaj. Množično zmanjševanje števila delovnih mest prizadeva zlasti mladino. Ta proces je zajel vse vidike pogojev za delo in življenje, v mnogih državah se množijo napadi na demokratične pravice, negotovost možnosti za zaposlovanje narašča.

Udeleženci srečanja so ugotovili, da se v vseh državah krepijo enotna prizadevanja, ki odgovarjajo na udarce velikega kapitala in si prizadevajo za nove družbene in demokratične pridobitve, ki naj omogočijo pozitiven izhod iz krize. Ta prizadevanja krepijo zahtevo po globokih protimonopolističnih preobrazbah in prav demokratične gospodarske politike omogočajo delavcem sodelovanje in nadzor nad vsemi stopnjami gospodarske, družbe-

ne in politične dejavnosti.

V razmerah, ki so značilne za vsako državo posebej, prizadevanja za blaginjo, družbeni napredek, razširitev demokratičnih pravic in za socializem dejansko krepijo solidarnost med delovnimi ljudmi vse kapitalistične Evrope in njihovimi organizacijami.

Udeleženci srečanja menijo, da sodi boj proti brezposelnosti, tej nevzdržni družbeni hibi, in boj za izboljšanje zaposlenosti med njihove poglavitne cilje. Skupaj z delavci se borijo za zaščito vseh njihovih sedanjih in bodočih koristi. Obenem znova poudarjajo nujnost širše razprave in združenega prizadevanja vseh naprednih in demokratičnih sil.

Na koncu tega srečanja, ki je prispevalo k okrepitevi njihovega skupnega boja, so udeleženci poudarili pomen, ki ga pripisujejo razvoju različnih oblik sodelovanja.

Srečanja so se udeležile naslednje komunistične in delavske partije: KP Nemčije, KP Avstrije, KP Belgije, Združena socialistična stranka Zahodnega Berlina, Napredna stranka delovnega ljudstva Cipra, KP Danske, KP Finske, KP Francije, KP Velike Britanije, KP Grčije, KP Irske, KP Italije, KP Luksemburga, KP Portugalske Stranka komunistične leve Švedske, Švicarska delavska partija, KP Turčije.

Komunistične partije Špansije, Fa- roerskih otokov in San Marina so se opravičile.

(Nadaljevanje s 6. strani)

zaposlenost v predelovalni industriji občutno zmanjšala, je v Italiji ostala ista kot leta 1974; v istem obdobju so se v Italiji urne mezde zvišale za 18 medtem ko so se v ZDA nekoliko znižale, na Japonskem in v Zvezni republiki Nemčiji pa so se povišale za 10 in 7%.

Ti dosežki sindikalne dejavnosti in politike delavskega razreda so v Italiji prispevali h krizi starega razvojnega mehanizma in zlasti h krizi velikih zasebnih in državnih podjetij. Majhne in srednje industrije pa so nasprotno pokazale veliko sposobnost prilagajanja in iniciative; njim dolgujemo ponovno gospodarsko rast v letu 1976 in zlasti oživitve italijanskega izvoza.

Samofinansiranje največjih podjetij se je močno zmanjšalo in njihovi dolgovi so zrastle; to je mogoče pojasniti ne samo z višanjem mezd, temveč tudi z visokimi dajatvami, ki jih morajo podjetja plačevati socialnemu zavarovanju, kar ne velja za del majhnih podjetij; dajatve so zelo visoke tudi zaradi strašne razsipnosti, ki je značilna za socialno skrbstvo v Italiji. Čutiti je tudi posledice zamud in napak, ki so jih zagrešila mnoga podjetja v investicijah. Poleg tega se je cena plačilnih sredstev močno povišala in možnosti za kreditiranje nekaterih podjetij so se zmanjšale, ker je država morala porabiti rezerve za kritje izgube državnega sektorja. Ta izguba je leta 1975 dosegla 12,2% bruto nacionalnega proizvoda, leta 1976 se je znižala, vendar le po zaslugi izrednega povišanja dohodka v obliki dajatev.

Zaradi pritiska delavkega gibanja pa tudi zaradi liberalne volilne politike in zaradi politike klientele med krščansko-demokratskimi vladami so državni izdatki leta 1976 dosegli 48% bruto nacionalnega proizvoda.

Nenehno naraščanje izdatkov je seveda omogočilo izboljšanje osebnih dohodkov državnih uslužbencev in razširitev socialnega zavarovanja in socialnega skrbstva, vendar je obenem ponudilo priložnost za zlorabe in protekcionizem ter za nevarno naraščanje razsipanja in parazitstva.

Posledica vsega tega je bila vedno večja inflacija (17% leta 1976), devalvacija lire in zmanjšanje možnosti za izmenjavo, visoke dolgove v tujini, ki naj bi pomagali premostiti naraščajoči primanjkljaj v plačilni bilanci, upadanje stalnih investicij (v zadnjih treh letih so padle od 20 na 18% vloženega dohodka), zmanjšanje stopnje rasti nacionalnega dohodka na 2% letnega povprečja, zaostritev neravnovesja med severom in jugom in najrazličnejša družbena neravnovesja.

Zaradi takega položaja so v nevarnosti nacionalna neodvisnost, bodočnost gospodarstva in družbenega napredka možnost za zaposlovanje, kakor tudi bodočnost demokratičnega režima in perspektive boja za socializem.

Delavski razred, ki je bil tako močan, da mu je uspelo povzročiti krizo razvojnega mehanizma, ki je temeljil na intenzivnem izkoriščanju delavstva, in preprečiti poskuse za vrnitev v prejšnje stanje, ki so bili pogosti in še vedno poskušajo prevladati breme krize na delavske množice in uničiti njihove pri-

dobitve, mora najti moč tudi za novo pot gospodarskega in družbenega razvoja držav.

Za Italijo je obnovev investicij temeljnega pomena; povečati je treba delež investicij v nacionalnem dohodku; nič manj pomembna pa ni usmeritev investicij; vplivati moramo na to, da bodo v nekatere sektorje proizvodnje usmerjene v večji meri kot v druge, v nekatere dele države bolj kot drugam; samo tako bo mogoče začeti resno reševati pglavitne gospodarske in družbene probleme države.

V tem pogledu postavljamo na prvo mesto vprašanje italijanskega juga in zaposlovanja; oba problema sta povezana zaradi dejstva, da je problem brezposelnosti z ozemeljskega vidika osredotočen na sredozemske pokrajine, politika, ki bi hotela zmanjšati neravnovesje med severom in jugom, ki bi morala torej v prvi vrsti povečati možnosti za trajno in dosnosno zaposlovanje na jugu države. Obenem je treba usmeriti investicije na tiste veje poljedelstva in industrije, kjer je proizvodnja veliko manjša od potreb — kot na primer v zootehniko — in pa v tehnično naprednejše sektorje, kjer Italija mora sodelovati, če noče poslabšati svojega že tako slabega položaja v mednarodni delitvi dela.

Če bomo delali tako, bomo lahko postopoma odstranili strukturne vzroke primanjkljaja plačilne bilance, ki je prav tako eden od vzrokov za visoko stopnjo inflacije, značilne za Italijo. Politika, ki jo predlagamo, je v bistvu politika razširitve in obnovev osnov proizvodnje in zaposlovanja; po drugi strani pa nasprotujemo politiki omejevanja brez razlike, politiki recesije, ki bi še povečala vse šibke strani in protislovja italijanskega gospodarstva in še bolj zaostila problem brezposelnosti.

Tudi na področju državnih izdatkov in porabe je potrebna selektivna, ne pa slepo restriktivna politika.

Za hkratni boj proti recesiji in inflaciji in za vzpostavitev razmer za povečanje zaposlenosti je treba denarna sredstva preusmeriti v investicije, od zasebne porabe v družbeno porabo; omejiti v večji meri zlasti najvišje in srednje dohodke ter s tem omejiti porabo v teh družbenih plasteh; upočasniti — v primerjavi z zadnjimi leti — povečanje izdatkov za socialno skrbstvo (ki se je od 14% nacionalnega proizvoda leta 1969 dvignilo leta 1975 na 20%) in obenem vzpostaviti pravilno razmerje med povišanjem mezd in razvojem investicij.

Na področju izdatkov za socialno skrbstvo in državnih izdatkov sploh je treba napovedati vojno razsipništva, parazitstvu, poneverbam, ki jih povzročajo razvoj monopolov in vladna politika.

Tako je naše pojmovanje strogosti.

Potrebe delavcev in državljanov je treba zadovoljiti na gospodarsko in družbeno naprednejši način z razvojem javnih storitev; dovolj je, če pomislimo na mestni promet, ki ga je mogoče in treba urediti z okrepitevijo sistema javnih prevoznih sredstev, ki naj nadomestijo brezupno zasebno motorizacijo in zastoj prometa v velikih mestih. Tako je treba ravnati, če hočemo izboljšati kakovost življenja, življenjskega okolja. Kar zadeva

investicije, lahko zagotovimo, da se resnično usmerjajo k prednostnim sektorjem in k zaostalim pokrajinam in s tem prinašajo tudi zmanjšanje brezposelnosti zlasti s izdelavo programov, politiko demokratičnega gospodarskega načrtovanja in skladno izkoriščanje vseh sredstev, ki jih lahko uporabi država.

Med smerjo, ki je prikazana v glavnih obrisih, in smerjo, ki so jo samostojno izdelali sindikati, je veliko stičnih točk. Dejansko so bili rast investicij in zaposlovanje, nove usmeritve gospodarske politike in konkretnih programov za razvoj pglavitnih vej industrije, poljedelstva, prometnih sredstev, gradnje, namenjene ljudstvu, v lanskim in letošnjim prizadevanjih delavcev na prvem mestu. Enotnost med tremi demokratičnimi sindikalnimi zvezami, ki obstajajo v Italiji — in ki so danes združene v enotno zvezo — je dokazala svojo trdnost, ki bi se lahko še okrepila z uresničenjem nenehne izmenjave misli in stališč do vprašanj, o katerih obstajajo različna in nasprotujoča si mnenja.

Prav gotovo ni treba vnovev poudarjati pomena te enotnosti: odločilen se nam zdi tudi pomen enotnosti glede usmeritve in delovanja sindikatov v Evropi. Komunisti moramo — ob polnem upoštevanju neodvisnosti sindikatov — spodbujati in podpirati to enotnost. Seveda ta enotnost ne more biti tudi izenačenost zahteve so lahko različne od države do države, glede na velike razlike v družbeno-gospodarskih razmerah in položaju delavcev; upoštevati je treba tudi razvoj, ki so ga v zadnjih letih pokazale pridobitve delavstva v posameznih kapitalističnih državah Evrope.

Menimo pa, da je mogoča skupna angažiranost glede treh temeljnih vprašanj:

1. boja za zaposlovanje, proti politiki naraščanja brezposelnosti, ki bi le še poslabšala zlasti položaj mladih,

2. usklajevanja akcij v boju proti večnacionalnim družbam, bodisi ko gre v posameznih državah za upor proti politiki teh družb, ki je naperjena proti sindikatom, bodisi za zahtevo po izdelavi predpisov, ki bi v evropskem merilu uravnavali delo teh večnacionalnih družb.

3. solidarnosti z narodi nerazvitih držav in držav v razvoju, ki naj vodi k resničnemu gospodarskemu sodelovanju v svetovnem merilu. Delavsko gibanje, kapitalističnih držav ne more podpirati nacionalističnih in protekcionističnih politik, temveč se mora boriti proti protekcionističnim manevrom in hegemonističnim težnjam nekaterih kapitalističnih gospodarskih velesil, za uresničevanje upravičenih teženj držav tretjega in četrtega sveta k napredku in osamosvojitvi in za izpolnitev vseh njihovih življenjskih potreb. Za to si mora prizadevati tudi boj proti privilegijem in razsipnosti gospodarsko razvitih kapitalističnih držav, za to, da bi v teh državah nastali nova gospodarska in družbena politika ter novi vzori porabništva.

Zdi se nam, da bi po tej poti delavski razred lahko uveljavil — spriči krize kapitalistične ureditve in preživelih vodilnih družbenih struktur — svojo napredno vlogo in sposobnost za vodstvo gospodarstva in družbe ter s tem tudi nujnost sprememb v skladu z načeli socializma.

Nismo naivni

(S prve strani)

Zmerne in zaviralne sile v KD, ki računajo na zaostreitev sporov okoli izvajanja programskega sporazuma v upanju, da bi tako dokument izjalovili in vzpostavili pogoje za nov volilni spopad prihodnje leto, lahko k izvajanju dogovorjenih reform prisili samo močan ljudski pritisk. Pri mobilizaciji ljudstva in posameznih, zainteresiranih družbenih slojev je bistvene važnosti sodelovanje med komunisti in socialisti, vendar bi ne zadostovalo. V pritisk je potrebno vključiti tudi volilce KD in drugih strank, podpisnic sporazuma.

Mnogi se sprašujejo, ali se sploh plača, ali ni morda ta programski sporazum velik korak nazaj.

Odgovarjamo, da program, ki so ga izdelale demokratične stranke, očitno ni in ne more biti program KPI. Je pač kompromis, ki omogoča njegovo izvajanje. Vedeti pa moramo tudi, da je ta kompromis pozitiven in dober, kot najbolje dokazujejo reakcije konzervativnih in zmernih sil. Če bi programski sporazum bil, kot trdijo nekateri ultralevi kritiki, kapitulacija leveice pred demokristjani, čemu se slednji tako upirajo izvajanju posameznih točk? Če je program tako represiven in zmeren, čemu je za njegovo izvajanje potrebna tako žolčna diskusija? Primeri zakona o pravičnih stanarjih, zakona 382 o deželnih pristojnostih in drugi nam dokazujejo, da se za programski sporazum in njegovo vsebino postavljajo napredne sile, medtem ko skuša KD vsak trenutek izsiliti ponovno diskusijo o posameznih formulacijah, tudi zato ker ve, da reforme, ki jih predvideva globoko spreminjajo sistem vladanja, ki ga je doslej sama izkoriščala.

V nekaj tednih po podpisu dogovora je parlament delal s polno paro ter odobril pomembne sklepe.

V medparlamentarni komisiji so na pogajanjih z vlado odobrili zakon o pravi reformi državne oblasti s prenosom pristojnosti na dežele in občine. Gre za globoko reformo državne oblasti, za katero lahko mirne duše trdimo, da je najpomembnejša reforma po sprejemu italijanske demokratične ustave ter obenem začetek njenega polnega izvajanja.

Zakon 382 globoko spreminja sistem vladanja, reže temelje klientelizma in korupcije, saj razpušča približno 25 tisoč nepotrebnih manjših ustanov (predvsem na področju socialnega skrbstva) in ukinja 15 ministrskih direktij, njihove pristojnosti pa prenaša od državne birokracije k demokratično izvoljenim deželnim upravam.

V parlamentu je bil odobren pravilnik o vojaški disciplini in pravicah vojakov. Gre za globoko spremembo, ki končno vnaša ustavni duh v vojašnice, vojakom daje pravico demokratične soudeležbe pri odločanju, odpravlja represivne kazni in vsakršno politično diskriminacijo.

V trenutku, ko pišemo, se nadaljuje boj za odobritev zakona o pravičnih najemninah, vsak čas pa bo odobren zakon o industrijskem preusmerjanju. Pač pa že deluje zakon o zaposlevanju mladine.

Zapisali smo, da je to dobra bera za nekajtedensko delo.

Med odobrenimi ukrepi nismo omenili, čeprav bi morda spadal na prvo mesto, zakona o obnovi Furlanije, ki za obnovo po potresu prizadetih področij in na splošno deželnega gospodarstva in strukturo daje na razpolago 3000 milijard v petih letih. (O tem zakonu objavljamo sestavek na drugem mestu. (Ured.)

Zakon je bil v parlamentu izdelan enotno, ob sodelovanju vseh poslancev in senatorjev iz naše dežele. Zato menimo, da je dober.

Vpliv odobritve tega zakona pa se kaže tudi v pogajanjih med demokratičnimi strankami v naši deželi, da bi s programskim sporazumom na deželni ravni zagotovili enotno izvajanje zakona za obnovo in uresničevanje osimskega sporazuma.

Eno izmed bistvenih vprašanj, s katerim so se stranke ubadale pri sestavljanju programskega sporazuma, je zaščita demokratičnega reda pred oboroženim terorističnim napadom in ustrahovanjem. Prepričani smo, da je to potrebno, saj samo demokratična republika lahko jamči visoko stopnjo demokracije in soudeležbe, ki si jo je delavski razred priboril v zadnjih letih s trdimi boji in po porazu strategije fašističnega terorja.

V tem okviru prihaja do izraza nov napad na italijansko demokracijo in poskus izzivanja represije. Ta napad moramo zatreti, obenem pa moramo poudariti, da je prav sedaj potrebna največja demokratizacija italijanske družbe. Po tej poti vztrajno hodimo, kot dokazujejo tudi trmasta zaščita pluralizma, iskanje demokratičnega soočanja v krajevnih upravah, splošna težnja k decentralizaciji, boj za demokratični pluralizem v sredstvih množičnega obveščanja.

Je pa v teku tudi drugi napad na demokratični sistem, ki se kaže v sistematičnem blatenju in omalovaževanju. V tej psihološki vojni so, napr., trenutno angažirani nekateri ultralevi francoski izobraženci, v naših krajih pa se ta napad kaže v pisanju tržaškega ital. dnevnika, dejavnosti frimazonovskih lož in "meščanske liste". Njihov poskus rušenja enotnosti dežele, zapiranja mej pred sodelovanjem so prav tako nevarni kot metanje molo-tovk ali bomb. V javnem mnenju moramo zato poraziti take težnje.

S tem v zvezi velja poudariti tudi, da je KPI pripravljena v vsakem trenutku na volitve. V Trstu bi volitve morale biti jeseni, v deželi pa spomladi. Prav zaradi tega, ker vsake splošne volitve hromijo za nekaj mesecev upravno in politično dejavnost, so med pogajanjih republikanci sprožili vprašanje združitve volitev v eno samo obdobje v letu. Predlagali so obdobje med 15. aprilom in 15. junijem vsakega leta. V tem času naj bi združili volilne roke, ki zapadejo tisto leto.

Ob tem vprašanju so se izrekle stranke. KPI je predlog podprla, kar pa še ne pomeni, da zahteva odložitev jesenskega volilnega roka. Zato pa se na ta rok resno pripravlja, tudi zato, ker bodo te volitve nov korak naprej pri demokratizaciji tržaškega mesta, saj bomo prvič volilni občinski svet in obenem tudi svete mestnih četrti.

Znak prisotnosti KPI

(S prve strani)

vasi, ki jih je opustošil potres, izraža danes KPI svojo politično linijo kot enakopravna sila na sestankih političnih strank ustavnega loka. K realizaciji teh sestankov je pripomogla tudi politika partije. Jasno je torej, da je neko obdobje resnično za nami, da je tudi v Nadiških dolinah propadla antikomunistična diskriminacija, kar je lahko prvi znak tistih korakov, ki jih bomo v bodoče lahko storili. Gotovo je, da bodo pri tem potrebne mlade in aktivne sile, ki bodo znale preleteti v konkretna dejanja linijo komunistične partije ter razvijati množično dejavnost, predvsem v okviru kulturnih društev, z velikim smislom za enotno delo; izdelava strategije za zaščito in razvoj slovenske narodnostne skupnosti zahteva namreč vse oblike ljudskega sodelovanja, ki ga je treba doseči z vsemi potrebnimi naporji.

Naš drugi praznik tiska, praznik l'Unità in Dela se vključuje v te politične momente in hoče biti znak obnovljene prisotnosti KPI v Kulturnem in političnem življenju Nadiških dolin.

BERITE
PODPIRAJTE
"DELO"

PRISPEVKI

Tovariš France Klopčič iz Ljubljane je daroval Krožku za družbene in politične vede "Pinko Tomažič" v Trstu 50.000 lir. Vodstvo krožka se toplo zahvaljuje.

Za sklad DELA so prispevali:

Josip Bolčič, Boljunec, 2.000 lir,
Zdravko Korošec, Boljunec, 2.000 lir,
Jože Pangerc, Kroglice, 2.000 lir, Rino in družina Kuret, Boljunec, 3.000 lir.

Lucija Žerjal iz Doline se hvaležno spominja moža Ivana, ki je preminil pred tremi leti. V počastitev njegovega spomina daruje 5.000 lir za sklad DELA.

Sekcija KPI občine Devin-Nabrežina je v počastitev spomina svojega dolgoletnega člana tovariša Ivota Pertota iz Nabrežine prispevala 15.000 lir za sklad DELA.

Vsem darovalcem se iskreno zahvaljujemo.

DELO - glasilo KPI
za slovensko narodno manjšino
Direktor ALBIN ŠKERK

Ureja uredniški odbor
Odgovarja FERDI ZIDAR
Uredništvo in uprava:

Trst - Ulica Capitolina, 3
telef. 764-872, 744-047
Dopisništvo v Gorici: Ulica Locchi, 2
telef. 24-36
Poštni tekoči račun 11/7000
Letna naročnina 3.000 lir
Tisk: Tipo/offset Riva
Trst, Ulica Torrebianca, 12